

การป้องกันการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในเด็กและเยาวชน Preventing Repeated Delinquent Behavior and Drug abuse in Children and Youth

ร.ต.อ. หญิง วิสมล ศรีสุทนต์

Pol.Capt. Wisamon Srisuttinan

วิทยาลัยการตำรวจ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Police College Police Education Bureau Royal Thai Police Office of Royal Thai Police

E-mail: nuwisamon@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันการซื้อขายยาเสพติดผ่านสื่อออนไลน์จากการศึกษาข้อมูลมีรูปแบบ ได้แก่ 1) การสั่งซื้อสิ่งเสพติดผ่านกล่องข้อความใน Facebook หรือ LINE 2) ยาเสียสาว 3) อาหารเสริมผสมยาลดความอ้วน 4) อิทธิพลจากคนดังหรือดารา เด็กและเยาวชน สำหรับการติดยาเสพติดในปัจจุบัน กรณีเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดและผ่านกระบวนการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาแล้วกลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก กรณีเด็กกระทำความผิดซ้ำในความผิดฐานลักลอบค้ายาเสพติด อาจเกิดการอ่อนประสพการณ์มีความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และขาดความรู้สึกลึกซึ้งดี สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านอารมณ์และความคิด (2) ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและพฤติกรรม (3) ปัจจัยด้านเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิด (4) ปัจจัยด้านครอบครัว (5) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย (6) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (7) ปัจจัยความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม แนวทางในการแก้ปัญหา คือ 1) การพัฒนาโปรแกรมในเชิงบำบัดร่วมกับทีมสาธารณสุขหรือทีมจิตเวชเด็กและวัยรุ่นในการทำภาคีเครือข่ายสุขภาพ เครือข่ายชุมชน สถานศึกษาและทุกภาคส่วนในการจัดทำ 2) การส่งเสริมทักษะชีวิตและการเผชิญปัญหาให้กับเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดคดียาเสพติดโดยมีครอบครัวมีส่วนร่วมเพื่อเป็นกำลังใจให้กับเด็กและเยาวชนที่มีความตั้งใจในการเลิกเสพยาหรือการค้าขายยาเสพติด 3) หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องทบทวนเชิงวิชาการ ถึงด้านมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในประเทศไทย 4) ภาครัฐควรทบทวนและกำหนดนโยบายเชิงลึกในการบูรณาการการทำงานของภาคีเครือข่ายสุขภาพ กระทรวงยุติธรรม 5) สร้างความร่วมมือในทีมสหสาขาวิชาชีพเพื่อพัฒนาเครือข่ายการติดตามเด็กและเยาวชน 6) ครอบครัว ควรมีเวลาเอาใจใส่และสนใจในเด็กและเยาวชนเมื่อได้กลับมาอยู่ในสังคม 7) ชุมชนและสังคม การยกระดับทางด้านสังคม การดำเนินชีวิต 8) กระบวนการยุติธรรม

คำสำคัญ: การป้องกันการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด, ยาเสพติด, เด็กและเยาวชน

Abstract

Currently, the buying and selling of narcotics through online media, based on studied data, take various forms, including: 1) Ordering drugs through Facebook or LINE messages; 2) Date rape drugs; 3) Weight-loss supplements combined with drugs; 4) Influence from

celebrities or public figures on children and youth. In the case of children and youth who have engaged in delinquent behavior, undergone corrective processes, and returned to delinquent activities, there may be experiences of vulnerability, insufficient knowledge, and a lack of a sense of responsibility. Causes of repeated delinquent behavior in drug-related crimes among children and youth include: (1) Emotional and cognitive factors; (2) Personality and behavioral factors; (3) Peer or close relationship factors; (4) Family factors; (5) Environmental factors in the living environment; (6) Economic factors; (7) Deficiencies in the fairness of the law enforcement process. Strategies to address the problem include: 1) Developing rehabilitation programs in collaboration with public health or child and adolescent mental health teams, involving health networks, community networks, educational institutions, and all relevant sectors; 2) Promoting life skills and problem-solving skills for children and youth who have engaged in drug-related offenses, with family involvement to support those who are committed to quitting drug use or drug trafficking; 3) State or private agencies involved should academically review and reassess measures to prevent repeated delinquent behavior related to drug crimes among children and youth in correctional facilities and those under protection in Thailand; 4) The government should review and establish comprehensive policies to integrate the work of health network stakeholders, under the Ministry of Justice; 5) Collaborate within multidisciplinary teams to develop a network for monitoring children and youth; 6) Families should spend time caring for and paying attention to children and youth when they return to society; 7) Communities and society should elevate social standards and way of life; 8) Improve the justice process.

Keyword: Preventing repeated delinquent behavior and drug abuse, Drug Addict, Children and youth.

บทนำ

การกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน คือ การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับ คดียาเสพติดเกินกว่าหนึ่งครั้งขึ้นไป สำหรับเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการยุติธรรมมาแล้วแต่กลับมาก ระทำผิดซ้ำกลับมีมากขึ้น จากข้อมูลสถิติรายงานคดีประจำปีของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่า ในช่วงสามปีที่ผ่านมา กล่าวคือ พ.ศ. 2563 พบคดียาเสพติดเป็นคดีที่เด็กและเยาวชน 9,600 คดี คิดเป็นร้อยละ 49.3 พ.ศ. 2564 พบคดียาเสพติดเป็นคดีที่เด็กและเยาวชน 6,493 คดี คิดเป็นร้อยละ 47.6 พ.ศ.2565 พบว่า คดียาเสพติดเป็นคดีที่เด็กและเยาวชน 4,885 คดี คิดเป็นร้อยละ 40.1 กล่าวได้ว่า ในระหว่าง พ.ศ.2563 - 2565 คดียาเสพติดเป็นคดีที่เด็กและเยาวชนถูกดำเนินการมากที่สุดและเป็นคดีที่มีอัตราการกระทำความผิดซ้ำมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกระทำความผิดในฐานอื่นๆ

ยาเสพติดนับเป็นปัญหาที่เรื้อรังของมวลมนุษยชาติเพราะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลกระทบมากมายหลายด้านทั้งกับตัวของบุคคล ครอบครัว สังคมและเศรษฐกิจของชาติ จะเห็นได้ว่ากว่าครึ่งศตวรรษมาแล้วที่ทั่วโลกทำสงครามกับยาเสพติด โดยจะเน้นการใช้กำลังต่อต้านและปราบปรามอย่างรุนแรง จะใช้เจ้าหน้าที่เข้าไปกวาดล้าง จับกุม และ ทำลายแหล่งผลิตยาเสพติด แต่ในทางกลับกัน ปัญหายาเสพติดยิ่งเพิ่มสูงมากขึ้น และจากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยปัญหายาเสพติดโลกปี 2559

(UNODC, 2016) จากสภาพสังคมในปัจจุบันนั้นทำให้ต้องมีเยาวชนจำนวนมากมายที่ต้องโทษด้วยคดี ยาเสพติด เมื่อกระทำความผิดต้องเข้าไปอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กเมื่อกลับ ออกไปแล้วยังพบว่า หวนกลับมาอีกเนื่องจากการ กระทำผิดซ้ำๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับระบบการดูแลเด็ก และเยาวชน ซึ่งการกลับเข้ามาในสถานพินิจอีกครั้งนั้น เยาวชนส่วนใหญ่มักจะกระทำความผิดที่รุนแรงขึ้น จากข้อมูลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2557) พบว่า คดีที่กระทำผิดซ้ำมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ คดี ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ (ร้อยละ 47.77) รองลงมาเป็นคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน (ร้อยละ 29.57) และคดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย (ร้อยละ 8.76) และการต่อสู้ป้องกันเด็กและเยาวชนให้ห่างไกล กับปัญหา ยาเสพติดนั้น ต้องศึกษาถึงสถานการณ์ปัจจุบันของเยาวชนที่เข้าถึงยาเสพติด สาเหตุของการ กระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด และแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

ยาเสพติดกับเด็กและเยาวชนไทยในยุค 4.0

ด้วยความเจริญที่เข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นยุคดิจิทัลที่มีเครื่องมือการเข้าถึงสื่อได้อย่าง กว้างขวาง จากรายงานผลสำรวจสถานการณ์เด็กกับภัยออนไลน์ ปี 2562 พบว่า เด็กและเยาวชนไทย เด็กร้อยละ 54.6 ใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 6 ชั่วโมง/วัน และใช้ผ่านแท็บเล็ตหรือสมาร์ทโฟนมากถึงร้อยละ 83.1 รองลงมาเป็น คอมพิวเตอร์ที่บ้าน ร้อยละ 12.7 โรงเรียน ร้อยละ 2.3 และร้านคอมพิวเตอร์ร้อยละ 1.8 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่ใช้เพื่อการพักผ่อนความบันเทิง ร้อยละ 66.8 เช่น ดูหนัง ฟังเพลง เล่นเกม เป็นต้น นอกจากนี้จะทำให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงตลาดยาเสพติดผ่านสื่อออนไลน์ได้ง่ายขึ้น ยังส่งผลให้มี โอกาสพบเห็นสื่อลามกอนาจารทางออนไลน์โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ร้อยละ 73.8 (ศูนย์ประสานงาน ขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์, 2562) อันนำไปสู่ความ เสี่ยงอันตรายต่อชีวิตจากการถูกล่อลวงจากคนไม่ดีที่หลอกลวงเอาทรัพย์สิน หรืออาจถูกคุกคามทางเพศ ได้ โดยปัจจุบัน ด้านการตลาดยาเสพติด สามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook Twitter, Youtube เป็นต้น โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนไทยนั้น พบว่า มีข้อมูลการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาก เป็นอันดับต้นๆ ของโลก แม้ว่าสื่อออนไลน์นอกจากจะใช้ในด้านการศึกษาและด้านอื่นๆ ที่มีประโยชน์ แต่ในทางกลับกันคนร้ายก็ใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์นี้ด้วย มีการขายสินค้า ขายยาเสพติด โดยปิดบังตัวตนผู้ซื้อและผู้ขาย มีการสร้างเนื้อหาและรูปแบบสินค้าใหม่ตลอดเวลา ทำให้ยากต่อการ ปรามปราม ทั้งนี้ตลาดยาเสพติดทางสื่อออนไลน์ในประเทศไทยนิยมใช้ Twitter มากกว่า Facebook และมีการส่งสินค้าด้วยวิธียื่นให้กับมือโดยตรง หรือทางบริการไปรษณีย์ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด, 2562) โดยวิธีการซื้อขายผ่านสื่อออนไลน์จากการศึกษาข้อมูลมีรูปแบบ ดังนี้

1) การสั่งซื้อสิ่งเสพติดผ่านกล่องข้อความใน Facebook หรือ LINE ผู้ซื้อจะสั่งซื้อยาเสพติดที่ ต้องการผ่านการสนทนาตกลงซื้อขายกับผู้ขายจนได้จำนวนสินค้าที่ต้องการและราคาที่ตกลงกัน จากนั้น ผู้ขายจะวางสินค้าตามจุดที่นัดหมาย เช่น ช้างทาง ใต้ต้นไม้ เป็นต้น ผู้ซื้อเมื่อทราบจุดที่วางสินค้าก็หา โอกาสไปหยิบเอาของแล้วมีการจ่ายเงินผ่านตู้เติมเงินหรือโอนผ่านธนาคารตามปกติ

2) ยาเสียสาว สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ตรวจพบว่ามีกรนำสิ่งเสพติดไป ผสมในเครื่องดื่มชาเขียว น้ำอัดลม มีทั้งเป็นเม็ดสีน้ำเงินและสีแดง หรือเรียกกันว่ายาเสียสาว โดยเป็นยา กล่อมประสาทออกฤทธิ์ทำให้มีเมมา อีกทั้งยังไม่มีกลิ่นซึ่งเป็นยานอนหลับโดมิคุม หรือ Dormicum หรือ Midazolam และ Xanax หรือ Alprazolam ยาสองชนิดนี้จัดเป็นวัตถุออกฤทธิ์ประเภทที่ 2 ตาม กฎหมายออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทแต่เป็นคนละชนิดกับเมทแอมเฟตามีน หรือ ยาบ้า โดยจะใช้เป็นยา นอนหลับซึ่งแพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชน นอกจากนั้นยังมีผลอันตรายต่อการทำงานของตับและไต สารเสพติด

นี้ไม่สามารถซื้อขายผ่านร้านขายยาได้และแพทย์เท่านั้นที่มีสิทธิ์สั่งจ่ายยาได้ จึงได้มีช่องทางซื้อขายผ่านออนไลน์ อย่างไรก็ตามแม้ว่ามีการซื้อตามร้านขายยา หากคนขายไม่มีจริยธรรมลักลอบขายโดยไม่มียาแพทย์สั่งจ่ายยาอาจส่งผลให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพผู้ซื้อหรือใช้ยาในทางที่ผิดได้ อีกทั้งยังพบว่าบางผลิตภัณฑ์มีปริมาณของยาที่ปรากฏข้างกล่องไม่ตรงกับฐานข้อมูลของคณะกรรมการอาหารและยา (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2560)

3) อาหารเสริมผสมยาลดความอ้วน ไม่ว่ายุคสมัยใด ความสวยความหล่อ หุ่นดีเป็นสิ่งที่ทุกคนถวิลหา โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนที่มีปัญหาเรื่องน้ำหนักเกินหรือภาวะอ้วน ย่อมสรรหาหนทางลดน้ำหนัก แต่กลับไม่ควบคุมอาหารและออกกำลังกาย เพราะเห็นผลช้าบ้าง ก็มีความขี้เกียจ ไม่มีเวลาปฏิบัติ สารพัดเหตุผลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ยังคงรับประทานอาหารจานด่วน (Fast Food) อาหารหรือเครื่องดื่มที่มีรสหวาน ดังนั้นอาหารเสริมลดน้ำหนัก กาแฟลดน้ำหนัก จึงเป็นทางเลือกหนึ่ง ที่มีขายตามร้านขายยาท้องตลาดทั่วไป โดยเฉพาะช่องทางออนไลน์ที่ควบคุมได้ยาก ยิ่งยี่ห้อใดที่มีดารารับเป็นผู้นำเสนอหรือมีการยืนยันว่ารับประทานและเห็นผลจริงจะได้รับความสนใจจากกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนเป็นพิเศษ โดย 5 ปีที่ผ่านมา คณะกรรมการอาหารและยาได้มีการสุ่มตรวจพบ 145 ผลิตภัณฑ์ที่มีการผสมสารไซบูทรามิน แต่ภัยร้ายที่แฝงมา นั่นคือ ผลิตภัณฑ์ที่ไม่มี อย. หรือ มีเลข อย.ปลอมโดยมีการลักลอบใส่สารไซบูทรามินซึ่งเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท 1 หากพิจารณาสูตรโครงสร้างสารไซบูทรามินทางเคมีจะเป็นอนุพันธ์ของเมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้า แต่มีการดัดแปลงพัฒนาบางส่วนทำให้มีฤทธิ์ออกไปในทางเบื่ออาหารมากกว่าลดฤทธิ์การกระตุ้นประสาทและความหลอนลง ทำให้สารไซบูทรามินออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง ผลข้างเคียงทำให้ปากแห้ง คลื่นไส้ ท้องผูก สับสน อ่อนแรง เหงื่อออก ปวดศีรษะ หัวใจเต้นเร็ว นอนไม่หลับ วิดกกังวล การรับรสเปลี่ยนไป ความดันโลหิตสูง เสี่ยงต่อกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดและเสี่ยงต่อโรคหลอดเลือดสมอง จะเห็นได้ว่าอันตรายและอาจถึงตายได้ (อรลักษณ์ แพรัตกุล, 2553)

4) อิทธิพลจากคนดังหรือดาราดังและเยาวชน ยังมีพฤติกรรมเลียนแบบศิลปินดารารับหรือคนที่มีชื่อเสียง เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผู้เสพติดหน้าใหม่ การเห็นข่าวดาราดังผ่านสื่อโทรทัศน์ถูกจับว่าด้วยการใช้สารเสพติด ทำให้กลุ่มวัยรุ่นมีความคิดว่า “ถ้าไม่ตี แล้วเค้าจะใช้กันทำไม” (ขวลิต กงเพชร, 2559) ซึ่งเป็นปัจจัยเอื้อปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันอีกด้วย

การใช้เทคโนโลยีสื่อออนไลน์ในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย

จากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ในปัจจุบันส่งผลให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไปตามยุคสมัย โดยพบว่าประชากรไทยมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นอันดับ 3 ของโลก โดยเฉลี่ยวันละ 9 ชั่วโมง 11 นาที สำหรับข้อมูลเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 13-17 ปี จำนวน 3.9 ล้านคน มีการใช้งาน Facebook จำนวน 2.2 ล้านบัญชี คาดว่าเป็นเยาวชน 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงการค้ายาเสพติด และสิ่งผิดกฎหมายที่เผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อีกทั้งเด็กและเยาวชนยังขาดวุฒิภาวะ มีความคิดคะนอง อยากรู้อยากลอง รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ง่ายต่อการถูกชักชวนให้กระทำผิดบ้างกระทำผิดเพราะต้องการเงินมาใช้จ่าย (กรมสุขภาพจิต, 2561) โดยปัจจัยของการกระทำผิดซ้ำจากการศึกษาของกาญจนา คุณารักษ์ (2555) พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมืองการปกครอง ระบบสังคม และระบบการศึกษา โดยมีสาเหตุที่แท้ คือ การไม่ตระหนักรู้ว่าการเสพติดเป็นการทำผิดกฎหมาย การกลับไปคลั่งคลั่งสมาคมกับกลุ่มเพื่อที่เสพติด การขาดโอกาสในการเข้ารับการดูแลรักษา บำบัด พื้นฟูอย่างถูกต้อง การขาดแรงจูงใจในการเลิกเสพติด การไม่ตั้งใจในการเลิกเสพติดอย่างจริงจัง และการที่

สังคมไม่ยอมรับและให้โอกาส (กาญจนา คุณารักษ์, 2555) และจากการศึกษาของ อภิวุฒิ นະวาระ (2560) พบว่า กรณีเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดและผ่านกระบวนการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมา แล้วกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก กรณีเด็กกระทำความผิดซ้ำในความผิดฐานลักลอบค้า ยาเสพติด อาจเกิดการอ่อนประสบการณ์ มีความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และขาดความรู้สึกลึกซึ้งดีและ เนื่องด้วยความเป็นเด็กจึงได้รับการคุ้มครองมากกว่าเยาวชนที่ถือว่ามีความผิดเพียงพอที่จะแยกแยะว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด โดยจะเห็นได้ว่า สาเหตุที่แท้จริงส่วนใหญ่เกิดจากตัวบุคคลเอง เพราะบุคคลแต่ละคนมีบุคลิกภาพ พื้นฐานทางอารมณ์ การเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ทำให้มีผลต่อการกลมเกลียวหรือขัดเกลาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่แตกต่างกันได้ (อภิวุฒิ นະวาระ, 2560) เช่น เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต้องใช้เวลานานในการขัดเกลา แต่ในการขัดเกลาในสถานฝึกอบรม มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาหรือเข้าไปอบรมเพียงระยะสั้น จึงไม่เพียงพอในการแก้ไขบุคลิกภาพที่ติดอยู่กับการกระทำผิด ซึ่งเป็นเหตุให้กระทำความผิดซ้ำอีกเมื่อกลับออกไปอยู่ในครอบครัวและสังคม (เดชา ศิริเจริญ, 2555)

สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ดังนี้

(1) ปัจจัยด้านอารมณ์และความคิด

อารมณ์และความคิดเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำ กล่าวคือเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำส่วนใหญ่พบว่ามีปัญหาทางอารมณ์ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมตนเองต่ำ โดยเฉพาะการควบคุมอารมณ์ ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้ารอบตัวได้ง่าย ประกอบขาดวุฒิภาวะและการยับยั้งชั่งใจ จึงถูกชักจูงให้กระทำความผิดซ้ำได้ง่าย (วิมลวรรณ ปัญญาอ่อน และคณะ, 2551; ชาญคณิต กฤตยา สุริยมณี และอนิชา เลิศโตมรสกุล, 2553) นอกจากนี้ความรู้สึกเหงาและว่าเหวเนื่องจากถูกทอดทิ้ง ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและไม่เห็นคุณค่าตนเอง การขาดความมั่นคงทางจิตใจและการดำรงชีวิต ความเครียดและความกดดันจากการใช้ชีวิตในโรงเรียน เนื่องจากตนเองไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและครู จึงไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา เริ่มจากไม่ตั้งใจเรียน ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียน ตีตัวออกห่างจากกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนหรือเพื่อนที่คิดต่างไปจากตน แล้วไปคบกลุ่มเพื่อนที่มีความคิดเหมือนกัน ซึ่งเป็นกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน/พฤติกรรมการกระทำความผิด จึงขาดเรียนบ่อยขึ้น มีพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง ทำผิดกฎเกณฑ์ของโรงเรียน จนต้องลาออก หรือถูกไล่ออกจากโรงเรียนในที่สุด (กาญจนา คุณารักษ์, 2555) เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติดให้โทษส่วนใหญ่มีความคิดและทัศนคติต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบน/กระทำผิดเป็นเรื่องปกติ โดยเด็กและเยาวชนมองว่าการกระทำผิดกฎหมายเป็นเรื่องที่สามารถทำได้เพราะคนอื่นก็ทำกัน เมื่อลองคำนวณแล้วว่าการกระทำผิดครั้งนี้คุ้มค่ากับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและมีโอกาสสูงที่จะรอดพ้นจากการถูกจับกุม ยิ่งสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ (เพลินใจ แต่เกษม และคณะ, 2552)

(2) ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและพฤติกรรม

เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำโดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะบุคลิกภาพเฉพาะ กล่าวคือโดยส่วนใหญ่ของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำไม่ว่าจะเพศชายหรือหญิง จะชอบเข้าสังคม มีความกล้าหาญ ความเป็นตัวของตัวเอง มีจินตนาการ กล้าแสดงออก เปิดเผย ตั้งใจแน่วแน่ จิตใจอ่อนไหวง่าย โดยที่ผลการศึกษาของ กาญจนา คุณารักษ์ (2555) พบว่า เด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำความผิดซ้ำส่วนใหญ่จะมีความกล้าหาญมากกว่าเด็กและเยาวชนชายที่กระทำความผิดซ้ำ ในขณะที่เด็กและเยาวชนชายที่กระทำความผิดซ้ำจะมีลักษณะทาง

อารมณ์ที่อ่อนไหวสูงกว่าเด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำผิดซ้ำ นอกจากนี้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำยังมีบุคลิกภาพหุ่นหันหลังเล่น โมโหหรือฉุนเฉียวง่าย ขาดความละเอียดรอบคอบ ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางชอบแสดงออกทางกายมากกว่าพูด ชอบความท้าทาย ชอบเสี่ยง ชอบแข่งขัน ชอบเล่นการพนัน เช่น เล่นไพ่ พนันฟุตบอล สนุกเกอร์ เสพยาเสพติด เที่ยวสถานบันเทิง (วิลลวรรณปัญญาว่อง และคณะ, 2551; เพลินใจ แต่เกษม และคณะ, 2552; ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล, 2553)

ด้านพฤติกรรมพบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเลียนแบบเพื่อนหรือบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน/พฤติกรรมกระทำผิด เพื่อทำให้ตนเองเป็นที่สนใจและได้รับการยอมรับ (อรัญญา มโนมัย, 2552) มีพฤติกรรมการเอาตัวรอดจากการติดตามจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และมักจะปฏิเสธการกระทำของตนเองและโยนความผิดไปให้ผู้อื่น (ณภัสสร บุญเพ็ง, 2549) ทั้งนี้กลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดให้โทษมีค่านิยมในการดำเนินชีวิต คือ ดำเนินชีวิตแบบอยู่ไปวันๆ ไม่ต้องการวางแผนการดำเนินชีวิต ใช้ชีวิตง่ายๆ ทำตามใจตนเองโดยไม่มีเหตุผล หางานที่ทำแล้วไม่ต้องเหนื่อยแต่ได้เงินง่ายเที่ยวเตร่เตร่ ดื่มสุรา สูบบุหรี่ เสพยาเสพติด ซึ่งการดำเนินชีวิตตามลักษณะนี้ถือเป็นเรื่องปกติที่เด็กและเยาวชนทำกัน (เพลินใจ แต่เกษม และคณะ, 2552)

นอกจากนี้เด็กและเยาวชนที่มีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่จะมีประวัติการกระทำผิด เช่น การใช้ยาเสพติดซ้ำแม้ว่าจะเข้ารับการบำบัดหายแล้ว (Cottle, Lee & Heilbrum, 2001; วิลลวรรณปัญญาว่อง และคณะ, 2551) โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ส่วนใหญ่มีประวัติการกระทำผิดครั้งแรกตั้งแต่อายุยังน้อย ทั้งยังมีแนวโน้มจะกระทำผิดในลักษณะที่รุนแรงขึ้น (ณภัสสร บุญเพ็ง, 2549) หรือแม้กระทั่งผู้ต้องขังคดียาเสพติดให้โทษพบว่ามีความถี่ของการกระทำผิดในช่วงวัยเด็กมากกว่า 1 ครั้ง (เพลินใจ แต่เกษม และคณะ, 2552) นอกจากนี้จากผลการวิจัยของ Carcach & Leverett (1999) กล่าวว่าเด็กและเยาวชนมีโอกาสกลับมากระทำผิดซ้ำมากกว่าผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่อายุระหว่าง 14-17 ปี จะกลับมากระทำผิดซ้ำมากที่สุด เมื่อเทียบกับช่วงอายุอื่นๆ โดยมีแรงผลักดันของกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมกระทำผิดชักจูงให้กลับไปกระทำผิดซ้ำ

(3) ปัจจัยด้านเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิด

กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่ออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมากที่สุด เมื่อเทียบกับปัจจัยครอบครัว ปัจจัยความเกรงกลัวที่มีต่อบทลงโทษ โดยเฉพาะการกลับไปคบหาสมาคมกับเพื่อนกลุ่มเดิมที่มีพฤติกรรมกระทำผิด เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดคดีลักทรัพย์ยานยนต์จะกลับมารวมตัวกับกลุ่มอีกครั้งเมื่อออกจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และพัฒนารูปแบบการกระทำผิดในลักษณะที่มีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น (ณภัสสร บุญเพ็ง, 2549) โดยเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำจะกลับไปคบหาสมาคมกับเพื่อนที่กระทำผิดมานาน กระทำผิดร่วมกันบ่อยๆ (ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และอุนิษา เลิศโตมรสกุล, 2553) ซึ่งเพื่อนส่วนใหญ่ที่คบจะเป็นเพื่อนที่มีพฤติกรรมคล้ายกัน เช่น เปื้อนนายการเรียน หนีเรียน ต้องออกจากโรงเรียน รวมกลุ่มกันเที่ยวเตร่ นั่งเล่น คุยกัน ปล่อยเวลาให้ผ่านไป (ฐิตีวรรณ สุขใส และคณะ, 2555) ในขณะที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดและกลับไปกระทำผิดซ้ำ จะกลับไปคบกลุ่มเพื่อนที่มีความคิดเหมือนกัน ซึ่งเป็นกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน/พฤติกรรมกระทำผิด จึงขาดเรียนบ่อยขึ้น มีพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง ทำผิดกฎเกณฑ์ของโรงเรียน จนต้องลาออกหรือถูกไล่ออกจากโรงเรียนและไปคบหาสมาคมหรืออยู่กับกลุ่มเพื่อนที่ชักชวนให้ตนเองเสพติดอบายมุข และกลับไปเสพติดซ้ำอีก (กาญจนา คุณารักษ์, 2555) ซึ่งจากผลการศึกษาของ ศิริวรรณ กมลสุขสถิต (2563) พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดมีโอกาสกระทำผิดซ้ำเพิ่มขึ้น 4 เท่า เมื่อกลับไปคบหาสมาคม

กับเพื่อนที่มีพฤติกรรมกระทำผิด เมื่อเทียบกับเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมกระทำผิด แม้กระทั่งเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินและกระทำผิดซ้ำ เนื่องจากกลับมาคบเพื่อนกลุ่มเดิมที่เคยร่วมกันก่อคดี ซึ่งเป็นกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม พฤติกรรมเบี่ยงเบนและพฤติกรรม การกระทำผิด และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนกลุ่มนี้สูง เมื่อถูกเพื่อนชักชวนและท้าทายจึงตัดสินใจกระทำผิดซ้ำอีก (จิตรารณณ์ จิตรธร, 2551)

(4) ปัจจัยด้านครอบครัว

ครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่จะกำหนดให้เด็กและเยาวชนกลับไปกระทำผิดซ้ำ สภาพครอบครัวที่พ่อแม่ยากจนหรือครอบครัวที่มีพ่อ/แม่เพียงคนเดียวเนื่องจากหย่าร้างหรือแยกทาง จนทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้นำครอบครัวต้องออกไปทำงานหารายได้มาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว จนละเลยที่จะดูแลเด็กและเยาวชน ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน พูดคุย ให้คำแนะนำปรึกษา หรือชี้แนะแนวทางที่ดี พฤติกรรมที่ดีและสังคมยอมรับ เช่น ความมีวินัยในตนเอง การช่วยเหลืองานบ้าน การควบคุมอารมณ์ การใช้จ่ายอย่างรู้คุณค่า เป็นต้น พฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อตนเองและสังคมให้เด็กและเยาวชนได้รับรู้ จึงทำให้เกิดช่องว่างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนจะเกิดความรู้สึกขาดความรัก ขาดความอบอุ่น รู้สึกว่าตนเองไม่เป็นที่ต้องการหรือส่วนเกินของครอบครัว เพราะไม่ได้รับความห่วงใยจากคนภายในครอบครัว อีกทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือพฤติกรรมอาชญากรให้เด็กและเยาวชนได้เห็น ไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กและเยาวชน เมื่อเด็กและเยาวชนที่ออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลับมาอยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะเช่นนี้ เด็กและเยาวชน จะเลือกกลับไปคบหาสมาคมกับเพื่อนกลุ่มเดิมที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน พฤติกรรมอาชญากรรม และกลุ่มเพื่อนที่ชักนำให้ทำผิดครั้งแรก เนื่องจากเพื่อนกลุ่มนี้เข้าใจความทุกข์ พร้อมรับฟังปัญหาที่ตนเองพบเจอ เมื่อได้คบหาสมาคมกับเพื่อนกลุ่มนี้จึงมีความสุขมากกว่าการอยู่กับครอบครัว (เพลินใจ แต่เกษม และคณะ, 2552; กาญจนา คุณารักษ์, 2555; อรัญญา มโนมัย, 2553) โดยเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่จะเติบโตมาด้วย

การเลี้ยงดูอย่างไม่เหมาะสม เช่น การถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่และอบรมสั่งสอน เรื่องที่เหมาะสม เป็นต้น และอยู่ในครอบครัวที่พ่อ/แม่ ขอบต่อว่า ดุด่า ใช้ความรุนแรง ใช้สารเสพติด ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกไม่มีความสุขเมื่ออยู่ที่บ้านหรือต้องใช้เวลาอยู่กับคนในครอบครัว เมื่อเด็กอายุ 9 ปี จะเริ่มแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและมีแนวโน้มจะกระทำผิด และเมื่ออายุ 10 ปี ประกอบกับพ่อแม่เป็นอาชญากรยังมีแนวโน้มสูงที่จะกลายเป็นเด็กและเยาวชนกระทำผิดอย่างต่อเนื่อง (วิชา มหาคุณ, 2541) ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยของ Snyder and Patterson (1987) ที่ว่า พ่อแม่หรือคนในครอบครัวที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น พฤติกรรมต่อต้านสังคม พฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือพฤติกรรมอาชญากร เป็นต้น ยิ่งช่วยสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม ก้าวร้าว เบี่ยงเบน หรือกระทำผิด และเมื่อเด็กและเยาวชนขาดทักษะทางสังคมโอกาสที่จะถูกเพื่อนและครูที่โรงเรียนปฏิเสธการคบหาสมาคมหรือไม่ยอมรับเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเช่นนี้ เด็กและเยาวชนเหล่านี้จึงหันไปหาหรือติดต่อสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมในลักษณะเช่นเดียวกับตนเอง นอกจากนั้นผลการศึกษาของ เกษวรารักษ์ จินะแสน (2541) ยังพบว่า เด็กและเยาวชนที่ถูกคุมความประพฤติ เมื่อกลับไปอยู่กับครอบครัวที่มีสภาพเช่นเดิมเหมือนก่อนกระทำผิดครั้งแรก โดยที่พ่อแม่ผู้ปกครอง ไม่ได้ช่วยกันปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวให้ดีขึ้นจึงเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

(5) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

ลักษณะของสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่จะมีความเสื่อมโทรม ไร้ระเบียบ มีความแออัด แหล่งมั่วสุม ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชนมีน้อย เพื่อนบ้านหรือคนในชุมชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน พฤติกรรมอาชญากรรม/เคยกระทำผิดมาก่อน แม้กระทั่งการมีอาชญากรรมเกิดขึ้นในชุมชน นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่ออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีแนวโน้มหรือโอกาสที่จะกลับไปกระทำผิดซ้ำ อย่างเช่น Bursik & Grasmick (1993) และ Pratt & Cullen (2004) ตลอดจน เกษวรารักษ์ จินะแสน (2541) ต่างเห็นสอดคล้องกันว่า ที่พักอาศัย ชุมชนที่เด็กและเยาวชนต้องกลับไปอยู่หลังพ้นการฝึกและอบรม หากสิ่งแวดล้อมรอบๆ บ้าน มีลักษณะไม่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต เช่น ชุมชนแออัด เพื่อนบ้านมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น ถือเป็นปัจจัยที่มีผลการควบคุมตนเองไม่ให้กระทำผิดซ้ำ แม้กระทั่ง Kubrin & Stewart (2006) กล่าวว่า การกลับไปอยู่อาศัยในพื้นที่เดิมซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนแออัด เพื่อนบ้านกระทำผิด เด็กและเยาวชนที่กลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเช่นนั้น จะทำให้มีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำ มากกว่าเด็กและเยาวชนที่พ้นโทษแล้วกลับไปอยู่อาศัยในชุมชนที่ดี มีเพื่อนบ้านที่เป็นมิตร ยกตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ผู้ปกครองในเขตพื้นที่ที่เป็นชุมชนแออัด ชุมชนที่มีแหล่งมั่วสุมดื่มสุราและเสพยาเสพติด หรือพื้นที่ที่มีการกระทำผิดสูง (จิตรารณ จิตธร, 2551; ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล (2553) รวมถึง การยอมรับ/ให้โอกาสจากเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชน นับเป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำ กล่าวคือเมื่อเด็กและเยาวชนออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหรือสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนแล้ว คนในชุมชนบางกลุ่มแสดงออกต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้วยการว่ากล่าวซ้ำเติม แสดงท่าทางรังเกียจหรือไม่อยากมีปฏิสัมพันธ์ด้วย เช่น รีบเดินหนีเมื่อเห็นเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ใช้หางตามองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดแล้วเดินจากไป (ฐิติวรรณ สุกใส และคณะ, 2555) ทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดคดียาเสพติดกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำ เพื่อผ่อนคลายความเครียดและความกดดันที่เกิดขึ้น เนื่องจากชุมชนไม่ยอมรับและให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้แสดงความสามารถ (กาญจนา คุณารักษ์, 2555; ณัฏฐกร บุญเพ็ง, 2549)

(6) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ทำให้มีเงินไม่พอใช้สำหรับซื้อของที่ไม่จำเป็น เงินที่พ่อแม่ผู้ปกครองหามาขึ้น ก็ต้องใช้จ่ายเรื่องจำเป็นในบ้าน (เกษวรารักษ์ จินะแสน, 2541) โดยเด็กและเยาวชนกระทำผิดคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินใหญ่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก เนื่องจากประสบปัญหาด้านการเงิน (จิตรารณ จิตธร, 2551)

(7) ปัจจัยความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม

เด็กและเยาวชนที่ถูกคุมความประพฤติกลับไปกระทำผิดซ้ำหรือละเมิดเงื่อนไขศาลสั่ง เนื่องจากพนักงานคุมประพฤติไม่ค่อยออกไปสอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนที่ถูกศาลสั่งคุมประพฤติ เด็กและเยาวชนจึงอาศัยโอกาสที่เจ้าหน้าที่เพิกเฉยในการปฏิบัติงานกลับไปกระทำผิด (เกษวรารักษ์ จินะแสน, 2541)

(8) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารจัดการของสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาให้ความสำคัญกับการตอบสนองค่านิยมของชนชั้นกลาง โดยนำมาปฏิบัติและกำหนดเป็นเป้าหมายความสำเร็จที่นักเรียนทุกคนชั้นต้องทำตาม โดยไม่ได้คำนึงถึงความพร้อมของนักเรียนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องชนชั้น จนความคาดหวังของชนชั้นกลางกลายเป็นสิ่งที่บีบคั้นให้นักเรียนชนชั้นที่อยู่ระดับล่างเกิดความเครียด ความกดดัน และเมื่อตนเองไม่สามารถทำได้ตามค่านิยม

ของชนชั้นกลางก็ถูกตราหน้าว่ามีความแปลกแยก จึงทำให้นักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้มาจากครอบครัวชนชั้นที่มีความพร้อมและศักยภาพต้องออกไปรวมกลุ่มกัน ประกอบกับสถาบันการศึกษาไม่ให้ความสำคัญหรือแสวงหาแนวทางช่วยเหลือเด็กที่ขาดความพร้อม เพื่อให้มีศักยภาพที่จะปฏิบัติได้ตามค่านิยมของชนชั้นกลาง อีกทั้งเมื่อเด็กและเยาวชนกระทำผิดสถาบันการศึกษาไม่มีมาตรการและแนวทางที่จะช่วยให้เด็กที่เคยกระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดี ไม่หันเหกลับไปกระทำผิดซ้ำ (นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, 2548)

แนวทางในการแก้ไขปัญหา

จากที่กล่าวมาข้างต้นประเทศไทยคงต้องยอมรับว่าการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน ในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าของสังคมออนไลน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ส่งผลกระทบบักรุนแรงต่อการพัฒนาบุคลากรที่สำคัญของชาติในอนาคต ดังนั้น ผู้ปกครอง ครอบครัว เพื่อน บุคคลใกล้ชิด หรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรหาแนวทางหรือมาตรการมาพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยบทความนี้ขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาโปรแกรมในเชิงบำบัดร่วมกับทีมสาธารณสุขหรือทีมจิตเวชเด็กและวัยรุ่นในการทำ ภาควิชา เครือข่ายสุขภาพ เครือข่ายชุมชน สถานศึกษาและทุกภาคส่วนในการจัดทำ โปรแกรม ที่สามารถช่วยลดปัจจัย ที่เป็นสาเหตุทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด โดยนำแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg (1976) เพื่อเน้นให้เด็กและเยาวชนได้มีการปลูกฝังค่านิยมในการรู้จักความดี ความช่วยเหลือของมนุษย์มาใช้วางรูปแบบปรับในการเรียนการสอนในสถานศึกษาตั้งแต่วัยก่อนเรียนจนเข้าสู่วัยเรียนและวัยรุ่น ซึ่งเป็นการมุ่งพัฒนาอัตมโนทัศน์ (Self - concept) ที่ดีให้เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชน อีกทั้งการพัฒนาโปรแกรมในเชิงบำบัดร่วมกันของสหสาขาวิชาชีพยังจะมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ การช่วยสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเด็กในสถานพินิจฯ ได้ทำวิจัยจากงานประจำ (Routine to Research) จะช่วยพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อเด็กและเยาวชนในยุค 4.0 เพื่อป้องกันการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดอีก

2. การส่งเสริมทักษะชีวิตและการเผชิญปัญหาให้กับเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำผิดคดียาเสพติดโดยมีครอบครัวมีส่วนร่วมเพื่อเป็นกำลังใจให้กับเด็กและเยาวชนที่มีความตั้งใจในการเลิกเสพยาหรือการค้าขายยาเสพติด ในขณะที่กลับมาอยู่กับครอบครัวและได้รับการติดตามโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลลัพท์ที่ดีไม่让孩子และเยาวชนไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ คือ การทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันในครอบครัว การมีโอกาสดูแลเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ การได้ความคิดเห็นร่วมกัน การทำกิจกรรม เช่น เล่นกีฬา การทำงานอดิเรก เป็นต้น โดยมีครอบครัวให้การสนับสนุน จะช่วยให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าของครอบครัวและมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น ไม่หวนกลับไปทำสิ่งผิดและส่งผลให้เกิดความตั้งใจอย่างต่อเนื่องที่จะพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองไม่ให้กลับไปกระทำผิดซ้ำ (Narumol & Weeraporn, 2018)

3. หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องทบทวนเชิงวิชาการ ถึงด้านมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในประเทศไทย หรือศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยในการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดที่มาจากมุมมองของเด็กและเยาวชนที่กระทำ ผิดในยุคปัจจุบัน เพื่อนำสู่การหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังตันยุคสมัยและนำ เสนอวิธีป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชนในเชิงนโยบายแก่ผู้กำหนดนโยบายของประเทศ

4. ภาครัฐควรทบทวนและกำหนดนโยบายเชิงลึก

ในการบูรณาการการทำงานของภาคีเครือข่ายสุขภาพ กระทรวงยุติธรรม โดยมีทีมสุขภาพจิตและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลปัญหาการกลับมากระทำ ผิดซ้ำในคดีอาชญากรรมของแต่ละภูมิภาค เพื่อวางแผนนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่น่าไปสู่การวางแผนป้องกันปัญหาอาชญากรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนต่อไป

5. สร้างความร่วมมือในทีมสหสาขาวิชาชีพเพื่อพัฒนาเครือข่ายการติดตามเด็กและเยาวชน โดยสร้างช่องทางการติดตามและดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น LINE, FACEBOOK, INSTAGRAM และ YOUTUBE เป็นต้น การเพิ่มพลังใจให้เด็กและเยาวชนโดยสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ การเชิดชูบุคคลที่กระทำดีเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ เป็นการมุ่งหวังให้สร้างงาน สร้างอาชีพและสร้างอนาคตที่ดี

6. ครอบครัวยุคใหม่ควรใช้เวลาเอาใจใส่และสนใจในเด็กและเยาวชนเมื่อได้กลับมาอยู่ในสังคม ควรให้กำลังใจสนับสนุนโอกาสทางการศึกษา การสร้างอาชีพ กิจกรรมที่สนใจไม่ให้ไปหมกมุ่นในสังคมออนไลน์ที่มากเกินไป สุ่มเสี่ยงต่อการคบเพื่อนไม่ดี หรือการซื้อขายยาเสพติด ผ่านสื่อออนไลน์ เพราะฉะนั้นการเล่นอินเทอร์เน็ตหรือสื่อออนไลน์ควรอยู่ในสายตาของผู้ปกครอง นอกเหนือจากนี้สังคมรอบข้าง เพื่อนชุมชนควรให้โอกาสแก่เด็ก และเยาวชนที่หลงผิด ไม่แสดงท่าทีรังเกียจหรือไม่อยากคบค้าสมาคม ควรเปิดโอกาสให้เขามีบทบาทในชุมชนและสังคม ชักชวนร่วมกิจกรรมในชุมชนและสังคม เช่น การเป็นตัวแทนเล่นกีฬาในหมู่บ้าน การช่วยกลุ่มเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และอาสาสมัครหมู่บ้านรณรงค์เมาไม่ขับ การเล่นดนตรี เป็นต้น หรือตั้งศักยภาพในการใช้สื่อทางออนไลน์ของเด็กและเยาวชนมาช่วยสร้างสื่อความรู้เรื่องภัยจากยาเสพติด เพื่อใช้แนะนำ รุ่นน้องหรือเด็กรุ่นหลัง อีกทั้งเป็นการสร้างคุณค่าให้กับเด็กและเยาวชนหรือเป็นเวทีแห่งการแสดงศักยภาพให้บุคคลรอบข้างเกิดการยอมรับและช่วยให้เขาเหล่านั้น ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำได้อีกทางหนึ่ง

7. ชุมชนและสังคม การยกระดับทางด้านสังคม การดำเนินชีวิต การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งอีกปัจจัยที่สำคัญ คือ ในด้านการศึกษา โดยการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของชีวิต เป็นสิ่งที่ส่งผลต่ออนาคตของเยาวชน อีกด้าน คือ กฎเกณฑ์ของสังคมในการควบคุมความเป็นระเบียบในสังคม เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจมากขึ้น คนรวยกับคนจนจะมีฐานะที่ต่างกันมาก (Flood-Page et al., 2000) และยิ่งการที่ประเทศไทยประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ อีกทั้งค่าครองชีพในแต่ละวันมีแต่จะสูงขึ้น ทำให้ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของคนในสังคม โดยเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะไม่ดี จะทำให้เกิดความกดดันมากขึ้น ซึ่งสิ่งนี้ที่บุคคลในครอบครัวอาจมีความคิดที่เบี่ยงเบนไป เช่น เกิดการเปลี่ยนแปลง (Innovation) หรือการล่าถอย (Retreatism) ตามทฤษฎีความกดดันของ Merton ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะเป็นการกระตุ้นให้คนกระทำความผิด และยังโดยเฉพาะกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่ถูกกระตุ้นได้ง่าย ก็จะมีโอกาสพฤติกรรมที่จะกระทำความผิดได้ ดังนั้น ประเด็นหนึ่งที่ควรคำนึงถึงในการแก้ไขปัญหานี้คือฐานะทางครอบครัวของเยาวชน เนื่องจากฐานะจะเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกที่จะไปกระตุ้นให้เด็กกระทำความผิดได้ ดังนั้น สถาบันการศึกษาจะดำเนินกิจกรรมของสถาบันใดๆ จึงควรที่จะต้องพิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจของเด็กนักเรียนด้วย นอกจากนี้การแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศก็เป็นสิ่งสำคัญ ที่จะลดช่องว่างของคนในสังคมได้ ซึ่งจะเป็นการแก้ไขถึงสาเหตุของการเบี่ยงเบนของพฤติกรรมของคนในสังคมได้ส่วนหนึ่งเช่นกัน

8. กระบวนการยุติธรรม ในด้านกระบวนการยุติธรรมนั้น บทลงโทษควรมีความรุนแรงมากกว่านี้ เพื่อให้เป็นตัวอย่างกับผู้อื่น ทั้งนี้ ต้องให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล เพื่อให้มีการพิจารณาบทลงโทษให้เหมาะสมกับสภาพของคดีนั้นๆ ด้วย ในขณะเดียวกันกระบวนการฟื้นฟู เยียวยา ก็ควรที่จะมีความร่วมมือกันอย่างมากของหน่วยงานต่างๆ ที่จะแก้ไขติดตามและประเมินผลในเยาวชนที่กระทำผิดและผ่านกระบวนการยุติธรรมออกไปแล้วให้มีประสิทธิภาพ เพื่อมิให้เยาวชนเหล่านั้นกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องประสานความร่วมมือกัน ให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพ โดยกระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานหลัก จัดทำเป็นทะเบียนของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการสร้างอาชีพให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด จากนั้นมีการประสานกับหน่วยงานที่บำบัด แก้ไข และฟื้นฟู เด็กและเยาวชน เพื่อจัดสรรเด็กที่มีความต้องการในการประกอบอาชีพหลังได้รับการปล่อยตัว ให้กับผู้ประกอบการ ในขณะเดียวกันควรให้ความสำคัญกับการฝึกอาชีพและพัฒนาฝีมือแรงงานให้กับเด็กและเยาวชนก่อนที่ได้รับการปล่อยตัว เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีอาชีพที่ใช่และชอบ ภายหลังการปล่อยตัว ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนเหล่านี้ จะได้มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง ไม่หวนกลับมาสู่วงจรยาเสพติด นับว่าเป็นการสนับสนุนทางสังคมที่จะเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนนั้นได้กลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติในสังคม ไม่ซ้ำเติมเด็ก

2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีการส่วนร่วมร่วมกับหน่วยงานภาคเอกชน อาจเป็นในรูปแบบของการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกัน พัฒนาการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และเข้าถึงได้ง่าย อย่าง Social Network มาช่วยส่งเสริมในการเพิ่มช่องทางให้คำปรึกษา อาทิ การใช้ Application ต่างๆ เช่น Line Social Cam มาปรับใช้ให้เหมาะสม รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ช่องทางให้คำปรึกษาเหล่านี้ ให้เด็กและเยาวชนรวมถึงประชาชนทั่วไปได้รับทราบอย่างทั่วถึง

3. กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดหลักสูตรให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เช่น กำหนดให้มีเนื้อหาเรื่องยาเสพติดทุกประเภทในหลักสูตร และให้ครอบคลุมทุกระดับชั้นและสอดแทรกในหลักสูตรวิชาต่างๆ ซึ่งนักเรียนทุกคนต้องเรียน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รู้ถึงภัยและอันตรายของยาเสพติดเป็น การสร้างเกราะป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันจัดกิจกรรมที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว และสานสัมพันธ์ให้ครอบครัวกับเด็กและเยาวชนมีความเข้าใจกันมากขึ้น สื่อสารกันมากขึ้น

2. ในการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ทุกภาคส่วนควรร่วมมือกัน อย่างจริงจังในการดูแล กำกับ ติดตาม รวมถึงการสร้างทัศนคติที่ดีและถูกต้องแก่เด็กและเยาวชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงร่วมกันในการแก้ปัญหาเพื่อให้เด็กและเยาวชนไม่หวนกลับมาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก

3. สร้างโรงเรียนสีขาว โดยเป็นโรงเรียนที่ปลอดยาเสพติด มีการสุ่มตรวจยาเสพติดแบบสุ่ม เปิดโอกาสให้เด็กที่กระทำผิดได้กลับมาศึกษาต่อ รวมทั้งมีครูนักจิตวิทยาที่คอยให้คำแนะนำให้คำปรึกษา เด็กและเยาวชนในทุกๆ เรื่อง เปรียบเสมือนเป็นที่พึ่งพาของนักเรียน

บทสรุป

การกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในหลายด้าน ดังนั้น เพื่อมุ่งเน้นการจัดการปัญหาทุกภาคส่วนควรเห็นความสำคัญและร่วมมือวางแผนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่มีการกระทำ ผิดซ้ำหรือการส่งต่อเพื่อการบำบัดรักษาในรายที่มีการเสพยาเสพติด ทั้งนี้เพื่อจะไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ในการดูแลสอดส่องพฤติกรรมเสี่ยงที่เกี่ยวกับยาเสพติดและช่วยกันหาแนวทางการป้องกันร่วมกับทีมสุขภาพทีมการปกครองท้องถิ่นทีมเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพในชุมชนและนำไปสู่การแก้ไขในเชิงยุทธศาสตร์ระดับท้องถิ่นและจังหวัดอันจะเป็นแนวทางการสร้างสุขภาวะในการจัดการดูแลปัญหาเด็กและเยาวชนรวมทั้งช่วยฟื้นฟูกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ซึ่งถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่อการพัฒนาชาติที่ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.(2557). **สถิติคดีอาญาของเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.
- กรมสุขภาพจิต. (2561). **แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการ TO BE NUMBER ONE ทศวรรษที่ 2**. กรุงเทพฯ: บริษัท ปิยอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
- กาญจนา คุณารักษ์ (2555). **การพัฒนารูปแบบการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด: กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกษรารักษ์ จิณะแสน. (2541). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมประพฤติใน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตราภรณ์ จิตรธร. (2551). **การกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน** **เชิงทฤษฎีการควบคุมทางสังคม และการคบหาสมาคมที่แตกต่าง**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชลิต กงเพชร. (2559). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของกลุ่มนักเรียนหญิงในจังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฐิตีวรรณ สุกใส และคณะ. (2555). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย**. **วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ (ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**, 2(3), 8-19.
- ณภัสสร บุญเพ็ง. (2549). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน** **กรณีศึกษา: สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เดชา ศิริเจริญ. (2555). **เด็กกับอิทธิพลของครอบครัว** Children and Influence of Family. **วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ**. 3(1), 12-17.
- นวลจันทร์ ทศนะชัยกุล. (2548). **อาชญากรรม (การป้องกัน: การควบคุม)**. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.